

Paavolaisten sukuseura ry.:n johtokunta

Jaakko Paavolainen, puheenjohtaja, Bulevardi 11 A 10, 00120 Helsinki, puh. 649 899

Rauno Paavolainen, varapuheenjohtaja, Santunkatu 6, 15150 Lahti

Aili Bister, 16800 Koski Hl., puh. 918-641 094

Lauri Paavilainen, Vanhatie 28 A 3, 15240 Lahti, puh. 918-305 630

Lauri Paavolainen, 47710 Jaala, puh. 951-341 09

Reino Paavolainen, Aleksis Kiven katu 32 B 9, 33200 Tampere, puh. 931-370 93

Toivo Paavolainen, Porttikuja 2 F 67, 00940 Helsinki, puh. 304 654

Väinö Tp. Paavolainen, Länsilahdenkuja 4 D, 00210 Helsinki, puh. 692 6860

Elvi Seppälä, Seimenkatu 20, 33730 Tampere, puh. 931-745 985

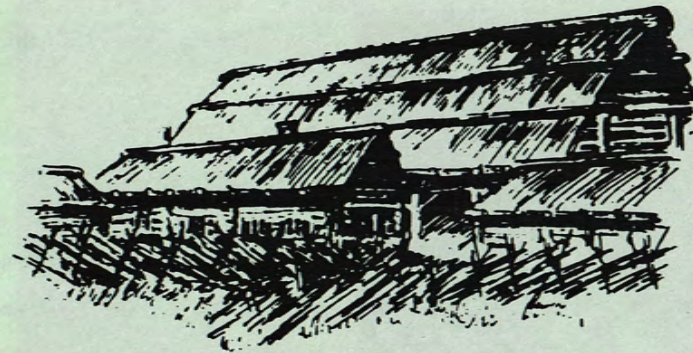
Väinö Paavolainen, varajäsen, Falanderinkatu 20 A 24, 67200 Kokkola

Tapio Paavolainen, varajäsen, 14680 Alvettula, puh. 917-451 59

Kalervo Paavolainen, varajäsen, 41660 Toivakka

Martti Paavolainen, kunniajäsen, Pengerkatu 22 C 49, 00530 Helsinki

Ritva Paavolainen, sihteeri, Bulevardi 11 A 10, 00120 Helsinki, puh. 649 899

Paavolaisten Sukuseura ry.

JÄSENLEHTI NO 9

Maaliskuu 1985

Sisälllys:

Tunnustusta kunniajäsenellemme.....	2
Lauri Paavolainen.....	3-7
Mari Pimiä.....	8-11
Kuva-aukeama.....	12-13
Tarinaa Tirttulan Pirtulista ja sen asukkaista.....	14-17
Marjan ja Laurin tarina.....	18-21
Kadonneet muistot.....	22
Makslähti, "unohdettu Klondyke".....	23-25
Suvun vanhimmat jäsenet ja nuorin (valokuvat).....	26
Tähdenvälejä.....	27
Maria Kuortin esivanhemmat ja suku.....	28-35

TUNNUSTUSTA KUNNIAJÄSENELLEMME

Vuonna 1981 oli Helsingin juhla-
viikkojen yhteyteen järjestetty
kuvanveisto- ym. näyttely Tuomiokirkon kryptaan. Näyttelyn avasi 20.8.1981 kuvanveistäjä Heikki Häivöja, ja seuraavassa on katkelma hänen puheestaan:

Tämä näyttely koostuu 4:stä pääosasta, joiden lisäksi täällä on kutsuvieraana opettaja Oma Martti Paavolainen. Hän on syntynyt Karjalan Kannaksella, Kivennavalla ja asuu nykyisin Helsingissä. Tänä vuonna 78-vuotta täyttävä opettaja Paavolainen on elämänsä aikana kiertänyt Suomen hautausmaita ja piirtänyt talteen kansanomaisia puisia hautamuistomerkkejä. Kansallismuseossa on opettaja Paavolaisen piirrokset noin 1000 muistomerkistä. Pienestä, täällä olevasta esimerkkikokoelmasta voimme todeta, että hän on piirtänyt muistomerkit taidolla, huolella ja rakkaudella. Piirrokset ovat myös paljon havainnollisempia kuin valokuvat. Aika kohtelee kaikkein ankarimmin juuri puisia muistomerkkejä. Ilman opettaja Paavolaisen kaltaista epäitsekästä työtä niiden kauneus olisi peruuttamattomasti menetetty.

Kukkaset hänen piirustustensa luona on tarkoitettu hänelle ja toimitamme ne hänelle tämän tilaisuuden jälkeen.

"Hauhon Lauri" ja hänen vaimonsa Lempi kultahääpäivänään 8.6.1980 Hauhon Vitsiälässä

LAURI PAAVOLAINEN

Huhtikuun 21. päivänä 1984 siunattiin Hauhon kirkossa viimeiseen lepoonsa Lauri Johannes Paavolainen (T 78) eli "Hauhon Lauri", tunnettu kivennapalainen ja myös sukuseuramme varaesimies. Saattoväen suuressa joukossa oli kuitenkin vähintään yhtä paljon hauholaisia kuin kivennapalaisia. Se kertoi hänen pitkäaikaisesta toiminnastaan Hauhon kunnalliselämässä, niin hyvin valtuustossa (1949-72) kuin kunnanhallituksessa (1951-60), niin seurakunnallisesta toiminnasta kuin kuulumisista oman toimialansa, maanviljelyksen rientoihin: maamiesseuraan tai maataloustuottajain ja osuuspankin hallintoelimiin. Vaikka Hauhon Lauri kuolinpäivänään 31.3. kävi jo 79. ikävuottaan, heijastui hyvästijättötilaisuudessa väkevästi se tosiasia, että mies oli lähtenyt viimeiselle matkalleen arkisten askartensa keskeltä ei vain terveenä fyysisesti vaan myös hengeltään virkeänä. Seurakunnan pastori luonnehti Lauri Paavolaista ihmisenä, jonka ei tarvinnut nähdä vanhuutta.

Mutta Hauhon Laurin asema uudella hämäläisellä kotiseudullaankin perustui siihen, että hän oli ennen kaikkea kivennapalaisten edusmies, Hauhon Karjala-seuran puheenjohtaja pitkään ja Kivennapa-säätiön hallituksen jäsen. Jo Kivennavalla Lauri oli ehtinyt olla useissa luottamustoimissa samalla kun viljeli Tirttulän Antilta perimäänsä kotitilaa.

Suvun traditiossa Hauhon Lauri kuului siis ns. Tirttulan Paavolaisiin. Tämänniminen kylä oli Kivennavalla vain puolentoista kilometrin päässä kirkolta. Itse asiassa Kirkonkylä, Tirttula ja Polviselkä muodostivat yhden ainoan kyläaukeaman, jonka rajat vain paikkakuntalaisille olivat tunnettuja. Ensimmäiset Tirttulaan muuttaneet Paavolaiset lienevätkin olleet Laurin isoisä Johannes (1839-1905) ja tämän veli Matti (1844-1915). Nämä kuuluivat tuohon legendaariseen Vuottaan Antin ja Marian (os. Kuortti) poikasarjaan, "seitsemään veljekseen". Tämän Johanneksen lapsista yksi oli Antti (1868-1919), ja Lauri Johannes (s. 5.1.1905) oli järjestyksessä 3. vanhempiansa 8 lapsesta. Tirttulan Antti oli vihitty 1897 Anna Kukoksen kanssa ja heidän esikoisensa Kaarlo Ilmari (s. 1898) oli pitkään suvun vanhin miespuolinen jäsen. Sellaiset sukumme jäsenet kuin Airi Ilonen ja Maire Liimatta olivat Hauhon sisaria.

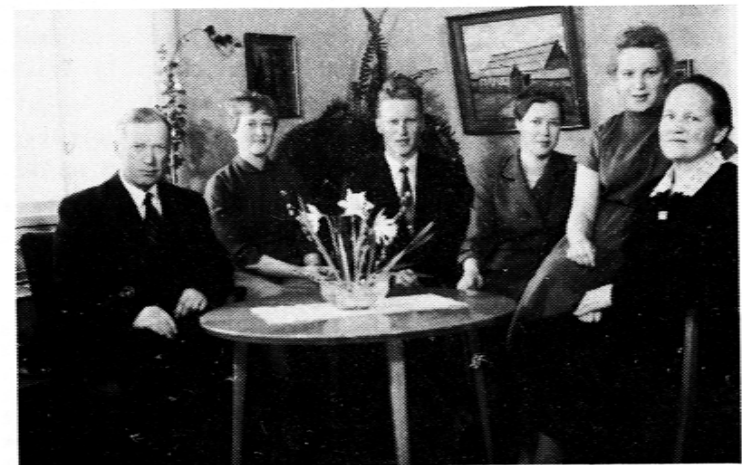
Mutta millainen oli Lauri lähempää katsoen? Vaikka Laurilla oli ollut "värkeissä varaa" koulunkäyntiin, hänet kuitenkin kasvatettiin vain maanviljelijäksi maamieskoulun kautta. Mutta se riitti tekemään hänen harrastuksensa maatalouteen aktiiviseksi. Jo 30-luvulla hän ehti toteuttaa monia tuloksellisia uudistuksia. Saatuaan sitten Hauhon Vitsiälästä tilan hän tutkitutti sen maat tarkoin ja teki ratkaisunsa sokerijuurikasviljelyn hyväksi. Ja näin kertoo tytär: "Tehtiin hikipäissä töitä jokaisen neliömetrin kanssa. Ja onnistuttiinkin. Kastelulaitteet pelloillamme herättivät ihmetystä ja arvostelua. Kävi retkikuntia koti- ja naapurimaista. Meitä haluttiin mallitilaksi, mutta isä ei tahtonut tästä markkinapaikkaa. - Hän lähetti tutkimuslaitokselle näytteitä tuhohyönteisistä ja -kasveista ja sai ohjeita".

Metsäänsäkin hän hoiteli innolla - oli jo saanut Kivennavalla siitä palkintoja. Myös Hauholla hän samoili paljon metsässä ja samalla rentoutui laulaen kovalla äänellä. (Lauri ja hänen vaimonsa olivat kirkkokuoron pitkäaikaisia jäseniä).

Oli helppo huomata, että Lauri oli hyvin ihmisrakas. Kaikissa mahdollisissa kihuiissa, juhlissa ja kokouksissa hän oli läsnä kyyditen väkeä autollaan niin paljon kuin siihen mahtui - kuolinpäivänäänkin hän oli lähdössä erään hauholaisen tuttavansa hautajaisiin. - Mutta hänen lähimmäisenrakkautensa ilmeni myös harvinaisen konkreettisesti: "Hän ei kääntänyt oveltaan ketään avun tarpeessa olijaa pois. Hän antoi vaikka viimeisen markkansa, jos toinen sillä tuli autetuksi. Yösijan sai vaikka minkälainen maankiertäjä. Meitä muita välillä pelottikin, mutta onneksi ne kaikki käyttäytyivät kohtalaisen ihmisiksi. Värikkäitä tyyppejä ne kaikki olivat. Niistä saisi vaikka aiheen romaniin".

Antti Paavolaisen perhe Polviselän kylässä 1920-luvulla. Eturivissä oikealta vasemmalle Kaarlo, Maire, äiri-Anni ja Esteri. Takarivissä oikealta vasemmalle: Arne, Airi, Lauri, Eino ja Eero. (Kaksosia ovat Airi ja Eino sekä Arne ja Eero).

Laurin perhe uudessa kodissaan Hauholla v. 1951. Vasemmalta isäntä itse, Mirja, Tapio, Annikki, Leena ja Lempi-emäntä. Seinällä Paavolaisten taloa Vuottaalta muistinvaraisesti esittävä maalaus.

Sotakokemukset Laurilla olivat monet. Hän joutui toimimaan taistelulähteenä sekä kannaksella että Syvärillä ja kohtaamaan monet vaarat. Hän oli Hauhon miesten mukana ja piti sotaretkeltä päiväkirjaa. "Ihmettelimme, miten se on oikein onnistunut. Miten se viikko on säilynyt kovien taisteluiden läpi. Ja miten mustekynä (täytekyntä) on toiminut, vaikka oli kovat pakkaset".

Lauri Paavolaisen rikkaan elämän kruununa ainakin yksilötasolla voi pitää hänen henkisten harrastustensa vilkkautta ja laajuutta. "Hän tutki asioita perusteellisesti, luki lehtiä ja kirjoja yömyöhään, teki muistiinpanoja ja havaintoja". Vuosikymmenien ajan hän merkitsi kalenteriinsa luonnon tapahtumat. Historia oli hänen mieliaiheensa: "Vuosiluvut olivat kirkkaina hänen mielessään liittyen Karjalan, Suomen, Viron, Unkarin ja monien muiden alueiden päätahtumiin ja suuren maailman mylläköihin". Hänellä oli melkein kaikki Karjalasta kirjoitetut historialliset kirjat, mutta romaanista hän ei piitannut.

Tästä piirteestä kertovat Hauhon Laurin allekirjoittaneellekin lähettämät useat kirjeet, joita hän nähtävästi huvikseen kirjoitteli, aina historiaan tai kotiseudun tapahtumiin liittyen. Niinpä hän 1977 lähetti kirjeenä pitkän selvityksen vuosisadan alussa tapahtuneesta Herzensteinin murhasta ja sen tutkimuksista havaittuaan, että Uusi tietosanakirja on perin heikosti käsitellyt Herzensteinia. Lähteenään hänellä oli Antti Paloposken teos "Rajalla on rauhallista". Mutta lisäksi hän ajautui laajoihin omakohtaisiin muistelmiin tuomari Laguksesta, joka oli vaikuttanut Kivennavalla.

Lukemattomat asiat kulkivat myös evakkotaipaleen yhteydessä hänen jäntevän ja jäsentelvän ajatuksensa kautta. Pienenä välähdyksenä haluan siteerata Laurin kertomusta kirjeessä uutena vuotena 1981 allekirjoittaneelle. Hän muistelee siinä eräitä ehkä yleisestikin kiintoisia asioita toisen Karjalasta lähdön yhteydessä.

"niin merkintöjeni mukaan viimeisin oikeuden - eli käräjät - istunto oli Kivennavan Raivolassa huhtikuun 17. päivänä 1944 (oliko useampia istuntopäiviä en muista) kuitenkin sanottuna päivänä olin esittämässä Kivennavan asutuslautakunnan puolesta huomattavan määrän kiinnityksiä tuhoutuneiden velkakirjojen uudelleen kiinnittämiseksi oikeuden arkiston jäljennösten nojalla. Istuvana tuomarina - niinkuin on tapana sanoa - oli silloin Esko Heilimo, arkistot Viipurissa ja toimisto. Velkakirjojen piti uusia sen johdosta, että kun vuoden 1941 lopulla oli Eduskunta lailla palauttanut omistus- ja velkasuhteet entiselleen.

Edellä mainitun tuomarin poika, kirkkoherra (lääninrovasti) Olli Heilimo kertoi eräässä hautajaistilaisuudessa, että mainittujen tuomiokuntain - isänsä hallussa Viipurissa olleen - arkiston 1944 kesäkuussa tämä Olli pelasti ja otti sodassa kaatuneiden ruumisvaunuun, jossa oli vapaata tilaa jonkun verran ja toi pois sotatoimialueelta.

Mainittu arkisto ja kanslia sitten, jouduin käymään kesken-eräisissä edellä mainituissa asioissa, oli lähellä Mikke-
liä, Hietasen aseman lähetyksellä vuokratuissa talossa. Yli 300 uudistettua kiinnitettyä velkakirjaa, jossa valtio ja kunta lainanantajina yhteisesti, yksityisille, taas mitätöityi sodan ja alueluovutusten johdosta....".

Laurin kirjeistä ei voi erehtyä. Niistä henkii aito tietämisen halu, assosioiva muisti ja kyky asettaa kysymyksiä - ja vihdoinkin sama kerronnan ilo kuin hänellä suullisestikin oli.

Kukaan ei ole täydellinen. Tytär kertoo: "Joskus hän oli tuskastuttavan itsepäinen ja periksi antamaton. Lienee Paavolaisille ominaista. Hänen päätään ei helposti käännetty. Hän oli herkkä ja pahoitti mielensä, ei unohtanut loukkauksia helposti. Ei rakentanut riitaa, mutta sanoi kyllä mielipiteensä suoraan, joskus turhan jyrkästi". Mutta Lauri ei olisi paikkakunnallaan voinut olla siinä asemassa kuin oli, ellei olisi ollut viimeistä piirtoa myöten tunnollinen toimissaan, ja myös oikeudenmukainen: "Hän ei laverrellut kenenkään asioita. Siksi monet hädänalaiset karjalaiset ja jopa hauholaisetkin kääntyivät luottamuksellisesti hänen puoleensa".

Sellainen oli "Hauhon Lauri", malliksi kelpaava sukulaisemme monessa. Myös sukuseuramme varaesimiehenä Lauri ehti olla vuosina 1966-1969. Hänen toimensa jäi tässä lyhyeksi. Jokaisenhan on josakin jouduttava voimiensa ja jakamisensa rajalle.

Jaakko Paavolainen

+ + + +

Hyvät sukulaiset! Ilmoittakaa osoitteenmuutoksenne, nuorten avi-
oitumiset ja kotoa pois muutot sekä heidän uudet osoitteensa, muuten emme saa kaikkiin yhteyttä. Ja: maksakaa jäsenmaksunne. Tiedämme, että meitä on kaikkiaan noin 500, mutta jäsenmaksun maksaneita oli vain 170. Toiminta pyörii vain jäsenmaksutuloilla ja vapaaehtoisella työskentelyllä.

Kesäkuun vuosikokouksen yhteydessä vaihtuivat sukuseuran puheenjohtaja ja sihteeri. Uusi puheenjohtaja on Jaakko Paavolainen ja uusi sihteeri on Ritva Paavolainen ja molempien osoite on sama: Bulevardi 11 A 10, 00120 Helsinki, puh. (90)-649 899, soittakaa tai kirjoittakaa milloin vain mieli tekee!

MARI PIMIÄ 1886-1984
(o.s. Paavolainen)

Kahvipöytä oli katettu koivujen alle pimiäläisten etupihalla. Oli helottavan kaunis ja kuuma kesäpäivä. Pilvet ja pääskysset kiisivät korkealla ja kaikki kolme tätti istuivat pöydän ympärillä. Oli ihan tavanomaista, että Ilta ja minä kihisimme kärsimättömyydestä - meidänhän piti päästä lähtemään rantaan. Mutta jotakin tavallisuudesta poikkeavaa tässä tilanteessa kuitenkin oli, koska tuo arkipäivän kahvihetki on jäänyt mieleeni. Näin tätini - kolme sisarusta - ensimmäisen kerran.

Näkemisellä tietenkin tarkoitan jonkinlaista tajunnan hetkellistä laajenemista. Jos jo silloin olisin tuntenut Tshehovin näytelmän Kolme sisarta, niin olisin ajatellut: "siinä on tyyni, järkevä Olga, siinä dramaattinen, salatusti tunnehekuinen Masha, siinä nuorin Irina, joka odotti elämältä niin paljon ja joka kapinoi kaavoja vastaan. Katri-täti, Annikki-täti ja Mari-täti. Pientä fantasian vapautta käyttäen, mitä toivottavasti tässä yhteydessä ei liiaksi paheksuta, tätieni sisäinen maisema näyttäytyi juuri tällaiselta. Lisäksi minusta tuntuu, että saan Mari-tädin oman liikkuvan, levottoman olemuksen parhaiten esiin, kun asetan hänet kahden vanhemman sisarensa paljon staattisempaa ja jyrkempää olemusta vasten.

Kukaan ei noina kaukaisina, onnellisina Terijoen kesäpäivinä voinut aavistaa, että Mari-täti, jonka elämään sairaudet vaikuttivat jo nuoruusvuosina, eli kaikkein pisimmän elämän, lähes satavuotiaaksi, että hän sitkeästi kesti keski-ikänsä vaikeat sairaudet, jotka antoivat aiheen lähisukulaisten piirissä jatkuviin väittelyihin siitä, mihin oikein oli luotettava, luonnonparannukseen vai akateemiseen lääketieteeseen. Hän synnytti ja kasvatti neljä lasta ja menetti heistä kaksi, Tapion aivan nuorena vielä Terijoen vuosina ja Ilpon, nuorimman, parhaassa miehuuden iässä. Hän hoiti suuren kodin ja melkein alituiset vieraat - siltä ainakin tuntui - noissa vanhoissa keittiöolosuhteissa, missä ei ollut

minkäänlaisia nykyajan mukavuuksia, suuren rakkaan puutarhansa ja eräissä vaiheissa vielä lehmänkin apunaan vain kädestä pitäen opastettava apulaistyttö.

Kun kädet olivat niin täynnä työtä, niin jokin toinen olisi jo ajatellut, että nyt riittää, mutta ei Mari-täti.

Nuorena keski-ikässä, neljännen vuosikymmenensä puolivälissä, hän hankki kansakoulunopettajan pätevyyden eli "hospiteerasi", kuten silloin sanottiin sekä opasti Kannaksen lapsia tiedon alkeissa Terijoella, Tonterissa, Muolaassa ja Mesterjärvellä sekä otti vastaan viransijaisuuksia vielä sodan jälkeenkin. Hänen opintonsahan olivat keskeytyneet ylioppilaaksitulon jälkeen vaikean ihottuman vuoksi ja hänen kouluvuotensa siinä missä nuoremman veljen, Erkinkin, olivat kirjava luku sinänsä.

Kun "kirkon Pekon" vanhimmat pojat Pekka, Mikko ja Johannes olivat käyneet koulua Viipurin klassillisessa lyseossa, alkoi korkeamman opintie nuorimpien Marin ja Erkin kohdalla kaukana Kuopiossa, mielettömän matkan päässä Kivennavalta. Tämä johtui siitä, että heillä täällä oli turvattu koulukortteeri Oskari ja Katri Kruskopfin, myöhemmin Kaakonkalvon luona. Komean, kauniin Katri-tädin mies toimi tällöin kanttorina tässä kalakukkojen ja klassisen sivistyksen tyyssijassa. Erkki pantiin Kuopion Klassilliseen lyseoon ja Mari tyttökouluun. Isäni ei koskaan kertonut mitään juttuja tuosta heidän Kuopion ajaltaan. Kaiken mitä olen kuullut aikoinaan mieltäni suuresti askarruttaneesta vaiheesta, olen kuullut juuri Mari-tädiltä.

Miten ankaria olivat Katri-täti ja Ossi-setä, miten mielettömän ikävä heillä oli kotiin Kivennavalle ja miten he odottivat joululoman alkua. Mitenkään ei voinut nukkua sinä pitkänä, pimeänä yönä, joka edelsi aamujunan varhaista lähtöä kohti Viipuria. Miten Mari kuiskasi pimeän läpi: Nukut sie, Erkki? Ja toinen vastasi äkeästi: En. Mutta vähän ajan kuluttua alkoi jo veljenkin sisu loppua ja hän kuiskasi: Nukut sie, Mari? Kunnes he lopulta tuskissaan ryntäsivät katsomaan herätyskelloa, joka seisoi korkean kukkapöydän päällä ajatellen, että se ei ehkä soikaan. Tietysti kukkapöytä kaatui ja kello romisi maahan yön hiljaisuudessa. Ja samassa ryntäsi huoneeseen kanttori itse valkoisessa yöpaidassaan muhkeat karvaiset sääret aamutohveleissa ja antoi kuulun äänensä jyristä: Mikä meteli keskellä yötä? Ja hänen selkensä takana Katri-tädin huolestuneen toruvat kasvot: Mitä ihmettä työ kupsitta keskel yötä. Kello on vast kaks.

Täydellä eläytymisellä ja verrattomalla kuvailun kyvyllä Mari-täti tämän yöllisen kohtauksen esitti niin kuin myös senkin tarinan, miten

hän Bergbomin Suomalaisen teatterin vierailunäytännössä Kuopiossa oli saanut itkukohtauksen, kun Romeon ja Julian treffit hautakammiossa menivätkin ihan kauheasti pieleen.

Miten sie tyrskit? Mie en istu siun kanssa, josset lopeta, tiuskaisi vieressä vihainen Erkki. - Enhä mie voi olla, nyhkytti Mari läpimärän nenäliinan takaa. Mutta onneksi, niin kuin kaikki tietävät, oli Shakespeare jo päässyt loppumetreillään rakkaustarinassaan. Tämän sisaren ja veljen kinastelevan läheisyyden aisti ilmassa vielä silloin, kun Mari-täri ja Sasu-setä viettivät uudenvuodenaattoa vanhan Kanneljärven tavan mukaan Helsingissä, Fredrikinkadulla sotien jälkeen, ja Sasu-sedän tina kaatui tuhkaan. Mari-täti hätäntyi todella ja koetti etsiä tinapalasia tuhkasta, mutta turhaan. Se uudenvuodenaatto oli Sasu-sedän viimeinen.

Mutta ennen kohtalokasta tinanvalamista oli Mari-tädillä pinnalla hänen iloisen pulppuileva juhlamänensä - jollainen on minulle päällimmäiseksi jäänyt lapsuudesta mieleen. Ja isän leppoisisessa asenteessa, "että se on mahdoton tuo Mari" kuvastui JUURI se tapa, millä muu suku tähän nuorimpaan, oikulliseen tuittupäähänsä suhtautui. Jälkeenpäin minulle on selvinnyt, että juuri sellaisena he häntä rakastivat - sillä miten olisi voinut sijoittaa yhteen Mari-tädin ja terveen, jalat maassa pysyvän järjen. Ja hiukan ihailivat ja kadehtivatkin, niin kuin järki kadehtii tunteen oikkuja.

Mutta hän sai sitten opastajansa ja opettajansa. Sasu-setä oli tietysti ollut kuvassa mukana koko ajan, tuo naapurin poika ja sukulainen, joka oli Mari-tätiä kymmenisen vuotta vanhempi. Vuosisadan alun Kivennavan kultainen nuorisokasvoi sortovuosien ja kansallisten ja edistyksellisten aatteitten ilmapiirissä. He lauloivat ja näyttelivät nuorisoseurassa, tekivät huviretkiä, kuuntelivat isänmaallisia puheita sortovaltaa vastaan. Näissä aatteellisissa ympyröissä oli Sasu-setä idoli periaatteittensa ja suorasekäisen esiintymisensä vuoksi. Ja niin sitten kävi, että Sasu ensin vain ohjaili Marin valmistumista ylioppilaaksi.

Tytön koulutie oli vienyt Kuopiosta ensin Tampereelle, sitten Turkuun, kun Ossi-setä valittiin Helsingin Vanhan kirkon kanttoriksi. Kuukaan ei enää pystynyt selittämään, miksi ensin Tampereelle, sillä Turussa Mari-täti suoritti loppuun jatkoloukkansa ja sai valkoisen lakin. Rovasti Ahlmanin perhe oli täällä hänen lämmin tukensa ja turvansa. Ja ne oppiaineet, joita nuori Maria Paavolainen päätti lähteä Helsingissä opiskelemaan, olivat nekin tuollaisia vapaita ja mieltymyksen mukaan valittuja, kuten maantiede ja viron kieli. Mutta sitten hänen taipumuksensa ihottumaan, todennäköisesti allergiseen, paheni niin,

että hänen oli keskeytettävä opintonsa ja palattava kotiin Kivennavalle. Ja siellä oli Sasu, opastaja kaikessa henkisessä ja hengellisessä kilvoittelussa.

Tottakai Mari syttyi juuri kilvoitteluun - sehän oli osa hänen olemustaan. Voimakas uskonnollisuus, Sasu jälleen opastajana, painaa leimansa heidän kihlauseikojensa kirjeenvaihtoon. Suuret häät pystytettiin Paavolaisten taloon. Vuonna 1911, ja innokkaana juhlamenojen järjestelijänä touhusi silloin 21-vuotias Erkki-veli. Morsian oli 25-vuotias ja hääväkeä oli niin paljon, että oli otettava kaksi valokuvaa. Siinä kuvassa, missä on Pimiän suku, ei morsiamesta näy kuin puoli päätä ja morsiuskampaus.

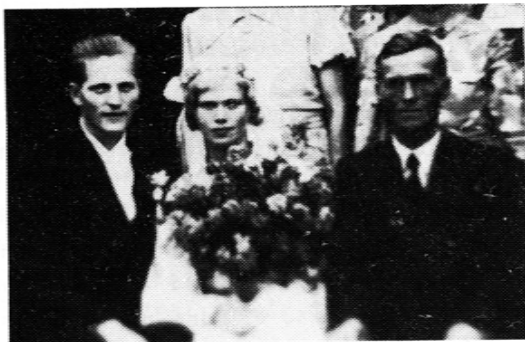
Ja näin tuli nuoresta Mariasta, sillä Mariaksihan hänet oli ristitty, neidosta, joka hiukset hajallaan nykytyttöjen tapaan Aino-puvussaan astuu Terijoen laulujuhlien kulkueessa Kivennavan kuoron eturivissä, lehtorinrouva tällä nykyisin legendaarisiksi muuttuneelle paikkakunnalle.

Mutta minkälainen lehtorinrouva? Nämä avioliiton alkuvuodet olivat naisellisen kukoistuksen aikaa, Maria sanottiin "kauniiksi rouvaksi". Hän osallistui tietysti välttämättömään seuraelämään, mutta siinä missä jotkut ihailivat hänen eloisaa, innostunutta olemustaan, loukkaantuivat toiset suorapuheisuuden puuskahduksista, tuosta "kääpäläisestä perinnöstä", jonka sanotaan periytyneen äidiltä nuorimmalle tyttärelle.

- Mitä varte sie Mari taas sanoit silviisii, tuskaili aviomies-opastaja kotona. Mutta ehkä Mari-täti oli juuri sanonut sen vaistonvaraisen totuuden, mitä ei yleensä siedetä kuulla. Mielipiteet varmasti jakautuivat kahtia tämän epäsovinnaisen ja arvaamattoman lehtorinrouvan kohdalla, mutta kuvaavaa on, että hänen pitkäaikaisiin, uskollisiin lukeutui kirjailija Elsa Hästesko-Heporaudan kaltainen persoonallisuus. Naisliike ja rauhan asia olivat ne aatteet, jotka saivat hänet syttymään, ja tietysti hän osallistui kristillisten yhdistysten toimintaan. Ja kun Mari-täti tahtoi ja kun henki tuli päälle, hän pystyi pitämään loistavan extempore -puheen niin kuin Lahdessa sodan jälkeen Terijoen yhteiskoulun juhlissa.

Jos tuo meidän oikullinen, arvaamaton, mahdoton Mari-tätimme olisi elänyt vähän myöhemmin, olisi hänen toiminnalleen ja mielihaluilleen löytynyt vähemmän esteitä. Omana aikanaan ja omassa taistelussaan itsensä toteuttamiseksi hän oli urhea nainen.

Katri Veltheim

Aili Bister'in häät
Kivennavalla 30.8.1936.

Morsian Aili Paavolainen T.417
Sulhanen Otto Bister T.418
Morsiammen isä Johannes Paavolainen T.51

27.5.1952
50 vuotias

Martta Mikontytär
Paavolainen T.469

Kuvattu lehdessä
"matkoilla."

22.1.1961 60 vuotta täyttänyt

Anna Maria Mikontytär Jaatinen os.Paavolainen T.307
Häntä onnittelemassa veljenpoika Eino Matinpöika Paavolainen T.85 ja veli Johannes Mikonpoika Paavolainen T.108.

Vihtori Johanneksenpoika Paavolainen T.67

s. 26.6.1904 Kivennavalla
☩. kaatui Summassa 14.2.1940

Neljä polvea.

Vas. Tiina Raunontr.Vaari T.521, Vihtori Paavolaisen T.67
vaimo Elfride (Elvi) Paavolainen T.517 os. Must.
Rauno Vihtorinpoika Paavolainen T.117 ja
Tanja Timontytär Vaari T.1087.

He osallistuivat 9 - 10.6.1984 Kangasalan Kesäkartanossa
pidettyyn Paavolaisten sukujuhlaan ja -kokoukseen.

Pirkko Ristolainen:

TARINAA TIRTULAN PIRTULISTA JA SEN ASUKKAISTA

Äitini Toini Ristolainen (o.s. Karlsson), joka nyt on 82-vuoden ikäinen, vietti lapsuudessaan ja nuoruudessaan pitkiä aikoja isovanhempiensa Johannes Antinpoika Paavolaisen (T 29) ja tämän vaimon Katrin (o.s. Kääpä) luona Tirttulassa. Hänen muisteluihinsa perustuu tämä tarina.

Tämän vuosisadan alussa äitini isovanhemmat, eli äijä ja mummo, asuivat vanhassa Pirtulin talossa, jonka nimi, se tulkoon tässä mainituksi, ei tule mistään muusta sanasta kuin "pirta". Se oli iso kaksikerroksinen rakennus, jonka Vuottaalta siirtynyt Antti Johanneksenpoika Paavolainen (T 16) lienee pystyttänyt yhdessä seitsemän poikansa kanssa viime vuosisadan puolivälin jälkeen. Kerrottiin, että tämä kylän suurimpiin kuuluva talo oli rakennettu punahongista, joita oli pitänyt kantaa ja tuoda omista metsistä salaa, koska lahjoitusmaa - aikoinaan talonpojilta oli kielletty kaikki metsien käyttö. Sitten kun veljeksiistä viisi oli ryhtynyt kauppiaksi - Heikki Joutselkään, Tuomas ja Aatami Raivolaan, Pietari kirkonkylään ja Antti Terijoelle - ja Matille oli lohkaistu oma tila, jäi Johannes, toiseksi vanhin poika, hoitamaan kotitaloa.

Pirtulin talo sijaitsi niin lähellä Viipurin-Pietarin valtatieä, että vain Kustalan tila oli sen ja tien välissä. Valtatiestä lähtivät kujaset, joiden vasemmalla puolella oli sauna, kaivo ja paja, ja oikealla oli portti pihamaalle. Asuinrakennus oli pihan oikealla puolella ja vastapäisellä puolella olivat karjarakennukset, jotka yhdessä asuinrakennuksen kanssa muodostivat umpipihan.

Kun ovesta tultiin porstuaan, joka ulottui läpi talon, niin heti vasemmalla oli iso kylmä ruokahuone eli "kylkiäinen". Sen hyllyillä oli ruokia ja pitkä rivi maitopotteja, ja yhdessä nurkassa oli iso tiinu, jossa pidettiin vedellä laimennettua piimää. Kylkiäisen vieressä oli "musta kyökki", jossa keitettiin appeet karjalle. Porstuan oikealla puolella aukeni ovi avaraan tupaan. Sen lattia oli maalaamaton ja kokonaan räsymattojen peitossa, jottei se likaantuisi niin helposti. Kun se sitten ennen suuria juhlapyyhiä pestiin, oli se kova urakka: lattialle tuotiin hiekkaa, jonka päälle kaadettiin kuumaa vettä ja sitä sitten hangattiin voimakkaasti varpaluudalla. Tuvan yhdessä nurkassa oli iso leivinuuni, jonka päälle mahtui monta ihmistä nukkumaan, jos tarve vaati, ja sen vieressä höyläpenkki. Vastapäistä nurkasta hal-

litsi iso pöytä penkkeineen. Penkkejä oli myös joka seinällä ja niiden välissä sänkyjä ja kaappeja, jotka paitsi säilytyspaikkoina toimivat myös jonkinlaisina näkösuojina. Perheen ohella tuvassa yöpyi matkalaisiakin. Erikoisesti on äitini mieleen jäänyt kaksi emäntää Mainilan kylästä. He ajoivat hevosella vuorotellen kaksi kertaa viikossa rajan yli Jäppisen kohdalta ja saapuivat illan suussa taloon. Seuraavana aamuna lypsyn jälkeen he ostivat maitoa, kermaa ja voita, joita oli säästetty talossa välipäivinä, ja veivät ne suoraan Pietariin myytäväksi. Tuvasta johti ovi ns. "vältupaan", jossa asui mm. vanhin poika Antti perheineen jonkin aikaa. Muu osa talosta: sali, kaksi kamaria, ns. "pienkyökki" ja kaksi huonetta yläkerrassa oli annettu vuokralle, koska perhe oli pienentynyt. Näissä huoneissa oli asunut mm. Kivennavan kapalaisen Bomanin leski perheineen. Pihapiiriin kuului myös erillinen ns. "pientupa", jossa oli huone ja porstua. Siinä asuivat mm. äitini vanhemmat kolmen lapsensa kanssa noin vuoden ajan ennen muuttamistaan Terijoelle. Vuoden 1910 tienoilla Pirtulin talo kuitenkin purettiin, sillä se oli jo vanha ja laho ja liian suuri silloisten asukkaiden käyttöön. Kujasten toiselle puolelle rakennettiin uusi ja pienempi Pirtulin talo, jossa oli iso tupa ja kaksi kamaria sekä veranta.

Äitini isoisa eli äijä Johannes Paavolainen oli pitkänpuoleinen, laiha ja hiukan etukumara mies. Hän oli paitsi maanviljelijä myös seppä. Hänelle riittikin töitä pajassaan sillä matkalaisia hevosineen yöpyi usein Pirtulissa. Selvin muistikuva on äidilläni hänestä istumassa sairaana miehenä sänkyssä laidalla lääkärin tutkiessa häntä. Tältä tautivuoteeltaan hän ei enää noussutkaan, vaan kuoli luultavasti keuhkokuumeeseen 66 vuoden ikäisenä vuonna 1905.

Äijän kuoleman jälkeen ryhtyi äitini mummo Katri Paavolainen jatkamaan talonpitoa yhdessä kolmen poikansa Antin, Pietarin eli Pekon ja Tuomaksen eli Tommon sekä tyttärensä Helenan kanssa. Kaksi vanhempaa tytärtä oli mennyt naimisiin ja muuttanut muualle: Anna oli avioitunut Mikko Pyykön kanssa ja siirtynyt Ahjärvelle ja Maria oli mennyt naimisiin Aksele Karlssonin kanssa ja muuttanut Terijoelle. Vanhin poika Antti oli avioitunut Anna Kukkosen kanssa ja asui ensin perheineen Pirtulissa, mutta siirtyi sitten Ahtiaismäelle.

Mummo oli keskikokoinen, pyöreähkö nainen, jolla arkioloissa hiukset olivat yhtenä lettinä niskassa, mutta kun tämä Pirtulin emäntä lähti kylälle, kietaistiin letti nutturalle ja sen päälle sitaistiin "rimpsuniekka" silkkihuivi. Mummo oli tomera emäntä, joka piti ohjokset tiukasti käsissään ja avaimet ja rahat taskussaan. Aamulla hän nousi aina ensimmäisenä ylös. Kun oli vielä pimeää, kulki hän tuvan ja kylkiäisen väliä pitkä palava päre hampaissaan. Olihan talossa öljyvalokin, mutta ei sitä niin aikaisin sutytetty. Mummo piti omat lapsensa ja vieraat-

kin kurissa ja herran nuhteessa: Eräänä sunnuntaiamuna hän huomasi kylän poikien pelaavan korttia Pirtulin saunassa. Sanomatta sanaakaan hän otti vettä kaivosta ja heitti sen poikien niskaan. Kyllä pojat luikkivat nopeasti tiehensä. Sunnuntaiamuisin, jos mummo ei mennyt kirkkoon, hän luki saarnan tuvassa, ja silloin piti kaikkien istua hiljaa ja kuunnella sitä. Vieläpä aikamiespoikansa ja renkinsä, jotka olisivat mielellään loikoilleet penkeillään, hän komensi istumaan. Ruokapöydässä oli jokaisella oma paikkansa. Kun lapsenlapsia eli "vunukoita" oli talossa, he istuivat mummon oikealla puolella, ja jos joku heistä intoutui puhumaan liikaa ja turhan äänekkäästi, napautti mummo häntä puulusikalla päähän. Muuten mummo oli hetas vunukoitaan kohtaan ja piti heitä mielellään luonaan. Mummo oli myös taitava lääkitsemään sekä sisäisiä että ulkoisia vaivoja. Sitä varten hän kasvatti aloekaktusta, josta hän teki lääkettä, ns. aloe-viinaa, jota naapuritkin kävivät pyytämässä vaivoihinsa. Ikkunoilla kukoistivat myös palsamit, kuten monessa muussakin tuvassa siihen aikaan.

Toiseksi vanhin poika Pekko oli hidas lähtemään liikkeelle eikä olisi välittänyt kovasta maatyöstä. Mieluummin hän olisi näprällilyt jotain käsillään ja miettinyt asioita, joista oli kuullut ihmisten puhuvan. Viulunkin hän oli omin päin rakennellut, vaikka ei ollut saanut siihen mitään oppia. Heti kun mummon silmä välitti, hän tarttui viuluunsa ja alkoi sitä korjailla tai sillä soitella. Kun hän kuuli jonkin sävelen, hän osasi kohta sen soittaa. Mummosta uskovaisena ihmisenä viulunsoitto oli turhaa, jopa synnillistä puuhaa, eikä hän mielellään olisi antanut Pekon mennä soittelemaan illanistujaisiin eli "kalenoihin". Mutta kerran kansalaissodan jälkeisenä kesänä vuonna 1918 antoi mummo pitää kaleenat omassa tuvassaan, kun kylässä majailevat sotilaat oikein hartaasti sitä pyysivät. Ja silloin sai Pekko soittaa sydämensä kyllyydestä.

Nuorin poika Tommo oli pitkä ja leveäharteinen mies ja kova tekemään työtä. Hänestä pitikin tulla isäntä taloon. Tilanne näytti siis valoisalta, kunnes kesällä 1912 sattui traaginen tapaus. Tommo meni muiden kylän nuorten miesten kanssa Polviselkään, jossa nuoria miehiä koontui usein lauantai-iltaisina tienvarressa olevan "lanan eli lumiauran luona. Tuona iltana, kuten tavallisesti, jotkut alkoivat lyödä korttia ja juopotella. Kun parin Polviselän pojan kesken syntyi riitaa, meni Tommo, joka itse ei juonut eikä tupakoinut ja oli muutenkin rauhallinen ja lauhkea luonteeltaan, erottamaan puukkoja heiluttavia riitapukareita. Silloin toinen heistä iski vahingossa Tommoa syvälle rintaan. Hänet vietiin kiireimmiten kirkonkylän lääkärille, mutta verenvuoto oli niin kovaa, ettei häntä voitu pelastaa.

Tommon kuoleman jälkeen mummo jatkoi talonpitoa Pekon ja Helenan kanssa, mutta tietysti talossa tarvittiin yhä enemmän apu työvoimaa. Vähitellen kävi selväksi, että talo tarvitsi nuoren isännän, ja niinpä vuonna 1923 sovittiin, että Antin vanhin poika Kaarlo, joka oli muutama kuukausi sitteen avioitunut Hulda Ilosen kanssa, tulee Ahtiainmäeltä Pirtuliin isännäksi. Kaarlon nuoremmat sisarukset Maire ja Eero siirtyivät veljensä mukana Pirtuliin. Pari vuotta sen jälkeen mummo, joka aina oli ollut hyvin terveperoinen ihminen, kuoli 80-vuotiaana vuonna 1925 vain vähän aikaa sairastettuaan.

Pekko ja Helena, jotka pysyivät naimattomina elämänsä loppuun saakka, osallistuivat edelleenkin talon töihin, mutta heille rakennettiin vähän matkan päähän päätalosta oma pieni talo, jossa Helena hoiti heidän pientä talouttaan. Koko elämänsä ajan joutui Helena, kuten maatalon naiset siihen aikaan, tekemään kovasti työtä aamusta iltaan sekä tuvassa ja navetassa että pelloilla. Kovan työn vastapainona hän harrasti kukkien kasvattamista. Yleisesti sanottiin, että hänen hoidossaan kukoistivat fiikukset, myrtit ja "oljanterit" paremmin kuin kenenkään muun. Myöhemmin Helena sai jonkinlaisen keuhkovian, johon hän kuoli 56-vuotiaana vuonna 1937. Pekko jäi yksikseen ja eleli hiljaksiin Kaarlon väen pitäessä huolta hänestä. Hän kuoli evakossa 71-vuotiaan Hauholla vuonna 1942.

+ + + +

Sukujuhlien yhteydessä pidettiin myös arpajaiset sukuseuran toiminnan tukemiseksi. Niihin oli lahjoitettu paljon arvokkaita voittoja: huiveja, pyyhkeitä, muita käsitöitä sekä käyttö- että koriste-esineitä. Arpajaisilla saadaan aina yllättävän paljon rahaa kokoon, joten tätä - ainakin jo Kokkolassa alkanutta - traditiota on syytä jatkaa. Runsas vuosi aikaa, pidetäänpä mielessä - kun käytämme puikkoja, virkkuukoukkaa tai ompelukonetta - että jonkin työn voisi valmistaa seuraavan sukujuhlan arpajaisvoitoksi. Ja jos joku keksii muita hyviä ideoita, niin kynä käteen vain ja ehdotuksia sihteerille!

+ + + +

Kiekonheittäjä Anne Paavolainen Kokkolasta on avioitunut ja on nykyiseltä nimeltään Käsäkangas. Joten tarkkailkaa urheilu-uutisia sillä silmällä, löytyisikö voittajalistojen kärkipäästä Anne Käsäkangasta!

Marja Wegelius ja Lauri Paavolainen koulun yläluokilla.
Nämä kuvat he antoivat toisilleen muistoiksi.

MARJAN JA LAURIN TARINA

Elettiin syksyä 1914. Elokuussa oli puhjennut sota suurvaltojen välillä. Se ei varsinaisesti vielä ulottunut Suomeen, mutta kuitenkin esim. koulujen alkaminen oli vähän lykkääntynyt. Kun 14-vuotias Marja Wegelius (T 571) meni koulunsa Helsingin uuden yhteiskoulun IV luokalle, oli sinne tullut uusi poika, pitkä ja vakava, nimeltä Lauri Paavolainen (T 79). Muutamaa luokkaa alempana oli myös uutena oppilaana edellisen veli Olavi.

Veljesten isä varatuomari Pekka Paavolainen, Äyräpään kihlakunnan henkikirjoittaja, oli valittu eduskuntaan juuri vuonna 1914 vanhasuomalaisen puolueen edustajaksi. Vaimonsa Alicen kanssa hän oli hankkinut asunnon Helsingistä, Lapinlahdenkatu 1:stä, ja siirtänyt molemmat poikansa viipurilaisesta yhteiskoulusta helsinkiläiseen. Kaunis koti Virola Kivennavalla jäi joksikin aikaa vain loma-asunnoksi.

Helsinkiläiset koulutytöt kiinnittivät huomiota komeisiin Paavolaisen veljeksiin, jotka kulkivat kaupungin poikki Kampista Kruunuhakaan kouluunsa. Mutta ennen pitkää tytöt huomasivat, että koululaisjuhlissa Laurilla oli aina daaminaan ruskeasilmäinen, tummatukkainen Marja Wegelius. Yläluokilla Lauri valittiin koulunsa toverikunnan puheenjohtajaksi, jolloin juhlat ja muut tilaisuudet vain lisääntyivät. Myös musiikkia nämä nuoret harrastivat: Lauri soitti pianoa, ja Marja opiskeli musiikkiopistossa sekä laulua että pianonsoittoa.

Tammikuussa 1918, kun punaiset ottivat vallan Helsingissä, koulut lopettivat toimintansa. Elämä oli ankeaa ja epävarmaa. Vasta huhtikuun puolivälissä valkoiset valtasivat Helsingin, ja silloin saatiin kuulla, mitä muualla maassa oli tapahtunut. - Ylioppilaskirjoituksia ei sinä keväänä voitu järjestää, ja kouluviranomaiset ilmoittivat, että kaikki abiturientit pääsevät ylioppilaiksi. Näiden joukossa olivat Marja ja Lauri. - Kesällä jatkuivat sodan jälkiselvittelyt. Lauri toimi suojelukuntalaisena vartiointitehtävissä, Marja taas oli Kirurgisessa sairaalassa apuhoitajana.

Syksyllä elämä tuntui asettuvan normaaleihin uomiinsa - ainakin nuoren ylioppilaan kannalta. Lauri alkoi opiskella Teknillisessä korkeakoulussa, sähkötekniikan osastolla. Marja aloitteli humanistisia opintoja. Hän valitsi aineekseen mm. Pohjoismaiden historian. Mutta, kuten monella tytöllä siihen aikaan, opiskeleminen ei ollut kovin määrätietoista. Musiikkiopinnot jatkuivat, samoin eri tilaisuuksissa yksinlaulun esittäminen, ja ennen kaikkea seurustelu polyteekkari Laurin kanssa! Yhdessä liikuttiin ylioppilasjuhlissa ja konserteissa, ja vuonna 1921 julkaistiin kihlaus.

Marjan isä varatuomari Oskar Wegelius oli kuollut jo vuonna 1910. Marja ja hänen äitinsä asuivat Muukalaisenkatu 1, lähellä Eteläsatamaa. - Kun Lauri keväällä 1923 valmistui diplomi-insinööriksi, vietettiin häät. Morsiuspari vihittiin Saksalaisessa kirkossa, ja morsiamen kotona tarjottiin "aamiaispäivällinen". Illansuussa nuoripari suuntasi matkansa kohti Turkuja. Mutta kyseessä ei ollutkaan tavallinen pieni häämatka, vaan määränpäänä oli Amerikka! Reitti jatkui Turusta Tukholmaan ja Göteborgiin ja sieltä "Drottningholm" -laivalla New Yorkiin. Matka Atlantin yli kesti 11 vuorokautta.

1920-luvun alussa lähti lukuisa joukko nuoria suomalaisia insinöörejä Yhdysvaltoihin, jotkut jopa Argentiinaan saakka. Yhtenä syynä oli työnsaannin vaikeus Suomessa - teollisuudessa ei ollut vielä niin paljon vakansseja kuin myöhemmin - ja toisena syynä lisäopinnot: kielitaidon hankkiminen ja muu pätevytyminen.

Hopeahääpäri v. 1948

Lauri sai paikan piirtäjänä General Electric -yhtymässä Schenectadyn kaupungissa New Yorkin valtiossa. Marja ja Lauri vuokrasivat osittain kalustetun asunnon. Seuraelämää vietettiin toisten suomalaisten kanssa. Joihinkin amerikkalaisiinkin insinööriperheisiin tutustuttiin, ja pari näistä muodostui elinikäisiksi kirjeenvaihtokumppaneiksi.

- Kesällä 1924 syntyi nuoren perheen esikoinen, tytär Raili. Alusta saakka Lauri ja Marja olivat ajatelleet, että vaikka Amerikassa oli mukava olla, ei sinne kuitenkaan voisi jäädä. Seuraavana vuonna palattiin Suomeen. Jonkin ajan kuluttua Lauri pääsi Oy Strömberg Ab:n palvelukseen, joten elämä alkoi vakiintua.

Helsingissä oli tuolloin vilkas rakennuskausi. Suosittu ja muodikas kaupunginosa oli Töölö, jossa oli jo jonkin verran 1910-luvulla rakennettuja kerrostaloja, mutta paljon vielä kallioita, metsää ja merenrantaa. Museokadun, Caloniuksenkadun ja Runeberginkadun kulmaukseen oli kohoamassa uusi talo. Sen kahdeksanruutuiset ikkunat ja matalahkot, mutta tilavat, vapaasti sijoitetut huoneet herättivät kodikkaan vaikutelman, ja siitä hankittiin huoneisto, koti vuosikymmeniksi eteenpäin.

Marja ja Lauri Paavolaisen perheeseen syntyi kaikkiaan viisi lasta: Raili 1924, Jorma 1927, Eero-Pekka 1930, Kari 1941 ja Hilikka-Marja 1944. - Olavi Paavolainen muutti pian samaan taloon kuin veljensäkin.

Hän kävi vakituisesti syömässä päivällistä Marjan ja Laurin luona, ja ruokapöydässä käytiin monta henkevä keskustelua, joita varsinkin vanhemmat lapset lämpimästi muistelevat.

Kesän alkaessa suunnattiin matka Kivennavalle, Vienolaan. Pekka Paavolaisen kuoltua 1930 asui Alice siellä yksinään kotiapulaisensa kanssa. Marjan ja lasten mukana tuli heidän kotiapulaisensa, lisäksi saatiin apuvoimia puutarhan ja puiston kunnossapitoon. Lauri ja Olavi tulivat lomilleen. Kyläiltiin sukulaisten luona, Vienolassa kävi vieraita, lapset uivat lammikossa ja leikkivät nurmikoilla. Ja 1930-luvun harvinaisen lämpimät kesät kuluivat loppuun...

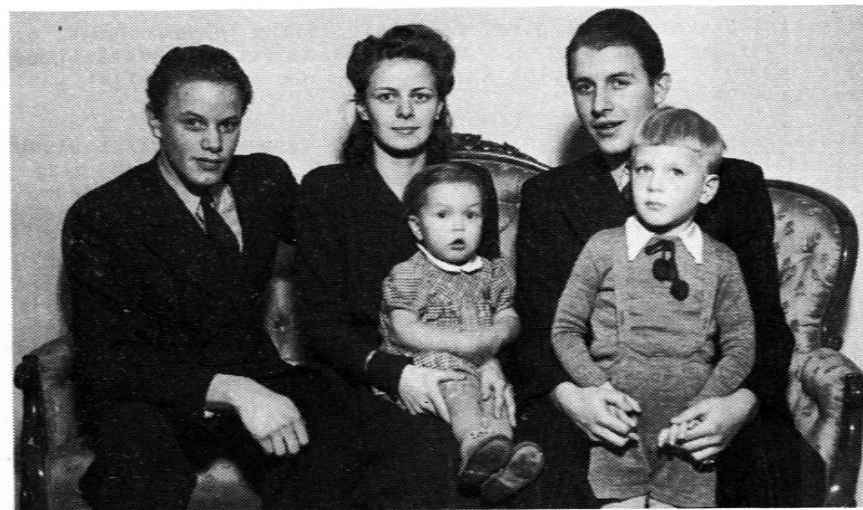
Sodan jälkeen Lauri rakennutti Spjutsundiin Sipoon saaristoon huvilan, josta muodostui varsinkin nuorempien lasten rakas kesäkot.

Lauri Paavolainen toimi edelleen Oy Strömberg Ab:n palveluksessa. Hän oli lähes kaksi vuosikymmentä apulaistoimitusjohtajana ja viimeiset pari vuotta toimitusjohtajana. Vaativan työn lisäksi hänellä oli runsaasti luottamustehtäviä. Paitsi puhtaasti oman alansa järjestöissä hänen kykyjään käytettiin esim. Oy Sako Ab:ssä, Suomen Ulkomaankauppaliiitossa, Suomen Metalliteollisuusyhdistyksessä, Suomen Kulttuurirahastossa sekä lukuisissa valtion komiteoissa ja kauppavaltuuskunnissa. Sotilasarvoltaan hän oli insinööri majuri ja toimi kauan Suomen Reserviupseeriliiton puheenjohtajana.

Marja huolehti kodista ja lapsista, myös Laurin äiti Alice Paavolainen asui perheessä elämänsä viimeiset kahdeksan vuotta. - Yhdessä Lauri ja Marja harrastivat edelleen teatterissa ja konserteissa käymistä, samoin vilkas seuraelämä virkisti mieltä. Marjan omana harrastuksena oli Suomen Sotilaskotiyhdistyksessä toimiminen.

Laurin työteliäs ja maattamme runsaasti hyödyttänyt elämä päättyi 1958, äkilliseen sairauskohtaukseen. - Marja asustaa edelleen, terveenä ja virkeänä, samassa kodissa Museokadulla, jossa on asunut jo 55 vuotta ja jossa lapset, lukuisat lastenlapset ja jo muutama lapsenlapsenlapsikin käyvät häntä tervehtimässä.

Ritva Paavolainen

Marja ja Lauri Paavolaisen lapset v. 1946. Sohvalla vasemmalta Eero-pekka, Raili ja Jorma, Railin sylissä Hilikka-Marja ja Jorman edessä Kari.

KADONNEET MUISTOT

Monelle meistä tuottaa suuria vaikeuksia elää nykyhetkessä, eikä se ole ihme ottaen huomioon, miten vähän tilaa on menneisyyden ja tulevaisuuden välissä.

Siihen aikaan, kun menneisyyteni oli vasta alullaan ja tulevaisuus houkuttelevana edessä kuin rannaton meri, askaroivat ajatukseni, lähes yötäpäivää, tuolla tulevaisuuden aavalla ulapalla.

Nyt kun tuo mielenkiintoinen tulevaisuus on muuttunut paljolti onnelliseksi menneisyydeksi, palaavat mielikuvat yhä uudelleen armaisiin nuoruuden aikoihin, jotka etääntyessään tuntuvat käyvän yhä läheisemmiksi.

Muistoissamme saamme elää uudelleen osan niistä hetkistä, joita emme halua unohtaa, tai niistä, joita emme pysty unohtamaan.

Elämäni ensimmäinen ja ainoa Joutselän ajoilta (1920-26) selvänä tajussani säilynyt muisto kuuluu jälkimmäisten joukkoon. Kerron sen yhtenä esimerkkinä siitä, miten arvaamatta saattavat koko ihmisiin säilyvät muistot syntyä. Se osoittaa myös, kuinka herkkä ja haavoittuva on ihminen elämänpolkunsä alkumetreillä.

Ollessani 5-vuotias oli paras kaverini, vanhin veljeni Hemmo, hoidettavana Kirvun parantolassa. Odotin hän paluutaan hartaasti päivästä päivään, kunnes lopulta kuulin, että he olivat äitini kanssa palaamassa kotiin.

Pitkän päivän ilta oli jo pimennyt, kun verannalta alkoi vihdoinkin kuulua ääniä. Pienen öljylampun valaiseman hämärän tuvan oven jo auettua, äitini kääntyi sanomaan vielä jotain pimeällä verannalla oleville ihmisille. Ainoa, joka kantautui korviini, olivat hänen itkuisella äänellään lausumansa kolme sanaa: "Tuokaa arku sisään".

Isku oli odottamaton ja armoton. Muistan tajunneeni välittömästi, mitä sanat tarkoittivat, vaikka itku taisi päästäkin vasta silloin kun arku avattiin. Hautaustoimitus meni kai yli ymmärryksen, koska olin Kivennavalta palatessamme kysynyt: "Milloin me haetaan Hemmo pois haudasta".

Tuon surullisen illan kolme sanaa ja tapahtumat jäivät lähtemättömästi mieleeni. Vuodesta vuoteen jouduin elämään ne yhä uudelleen, varsinkin milloin ikinä yritin palata syntymäkotini lähes 7 vuoden aikaisiin tapahtumiin.

Ennen pitkään aloin alitajunnassani vieroksua koko kylää ja jätin sen rauhaan kaikkine muistoinen. Osittain tästä johtuen ovat ne nyt jo, yhtä lukuunottamatta, lähes kadonneet tajunnastani.

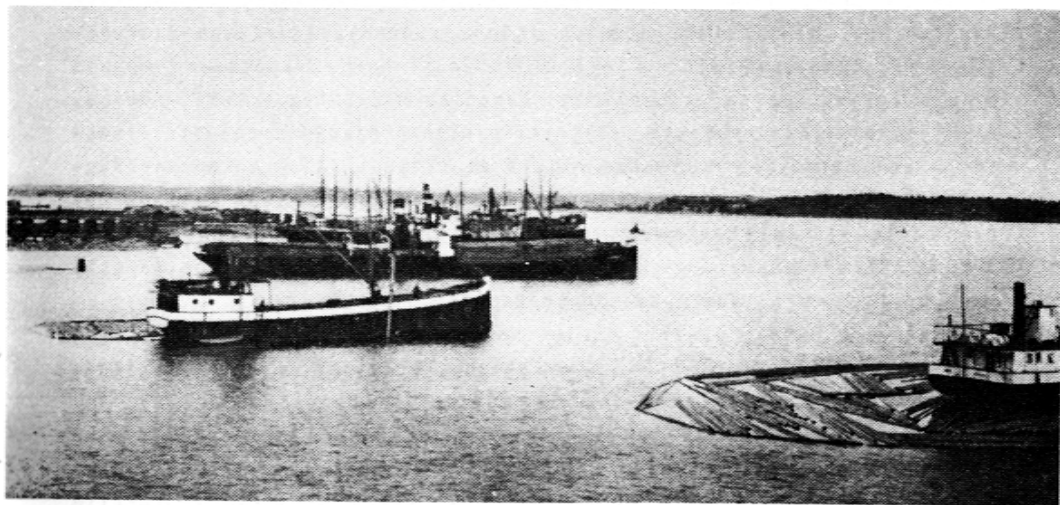
Ikimuistoinen lapsuuteni alka vasta siitä hetkestä, kun Makslahden juna lähti Kuokkalan asemalta.

MAKSLAHTI, "UNOHDettu KLONDYKE"

Vain harvat ovat enää tietoisia, missäpäin Suomea Makslahden satama sijaitsi, useimmat eivät ole kuulleet koko nimeä. Tämä Koivisto-Viipuri-radnan varrella, hiekkarantojen, saarien ja honkaisten rinteiden katveessa sijainnut satamapaikka eli 1920-luvun loppupuolella villin ja voimakkaan kasvun pyörteissä. Lyhyessä ajassa se nousi erääksi maan tärkeimmäksi puutavaran vientisatamaksi. Pyöreän puutavaran viennissä suurimmaksi. Parhaina aikoina saattoi redillä olla ankkurissa kaksikymmentäkin valtamerenkyntäjää. Propsi- ja lautatarhat täyttivät rannan ja rautatien välisen alueen parin kilometrin matkalta. Kauas merelle ulottuvia laitureita rakennettiin kovalla kiireellä lisää, kymmenkunta oli jo valmiina.

Uutta väkeä virtasi eri puolilta maata kuin Alaskaan kultakuumeen aikana. Kunnan yrittäjien ja jätkien lisäksi veti satamaelämän huoleton syke puoleensa myös laitapuolen helppoheikkejä ja onnenonkijoita, varsinkin viinatrokareita.

Elettiin kieltolain aikaa, mutta illan hämärtyessä "varpunen" viinaa löytyi useimmiten miltei käden ulottuvilta, eikä kymppin kanisteriakaan tarvinnut kaukaa hakea.

Makslahti oli ennen talvisotaa pyöreän puutavaran suurin vientisatama maassamme. Saapuvien ja lähtevien laivojen juhlalliset huudot ja kiireinen työtahti olivat tunnusomaisia tälle Koiviston niemen kainalossa olevalle rantaseudulle

Kannakselaistyylinen
katukuva Maksлахdesta

Taloja ja töllejä nousi pitkin teiden vierä ja metsäsiimekseen, samalla kun entisiä paloi ja poltettiin. Tulipaloja oli paljon, ja niihin liittyi usein salaperäisiä ja hupaisia tapahtumia, joskus traagisiakin.

Kun vuosien 1926-27 vaihteessa muutimme Kivennavan Joutselästä Maksлахteen, majoituimme asumaan isäni ja enoni rakentaman elokuvateatterirakennuksen yläkerran huoneisiin. Noin 7-vuotiaana tuskin olisin voinut toivoa asunnollemme parempaa sijaintia. Maksлахdessa, niinkuin ehkä Alaskassakin, esitettiin niihin aikoihin pääasiallisesti lännen filmejä. Montakaan niistä ei tainnut jäädä kokonaan näkemättä. Usein kävi kyllä niin, että serkkupoika, isä tai joku naapurin kaveri joutui kantamaan uupuneen "Lännen lokarin" ennen filmin loppua yläkertaan. Tästä huolimatta Tom Mixistä, valkoisine hevosiineen tuli ennen pitkää lyömätön sankarini.

Asuntomme hyviin puoliin kuului sekin, että ikkunastamme oli hyvä näköyhteys Hiiren kioskille, koko alueen tärkeimmälle kohtauspaikalle. Siellä tapahtui aina jotain: soitettiin haitaria, laulettiin, lyötiin vetoja, koeteltiin voimia tai tapeltiin. Kansainvälisyyttä ja väriä otteluille antoivat eri puolilta maapalloa tulleet merimiehet. Useimmiten selvittiin mustelmilla, kättä pitempää käytettiin harvoin. Joskus tarvittiin lääkäriäkin - tai pappia.

Sanonta "Nyt syömään, että ehditään kioskille ennen kuin tappelu alkaa" sai alkunsa Maksлахdessa.

Maksлахden satama-alueella, Römpötissä, toimi 4-5 kahvilaa. Herasväen suosiman Kokon kahvilan tiloissa oli myös vuokrattavia huoneita. Tatu Pekkarinen asui siellä pitkään. Monien muiden sen ajan kuuluisuuksien lisäksi siellä yöpyivät myös Matti Jurva, Vili Vesterrinen ja hänen kanssaan soitellut Martinpelto, joka "äänitti mykkäfilmejä" haitarisoitollaan näytäntöjen aikana.

Sitten Maksлахden aikojen olen nähnyt muutakin kuin Arizonan, josta silloin usein haaveilin ja lauloin. Yli miljoonan kilometrin ulkomaanmatkailuni puitteissa, josta henkilöautolla n. 400.000 kilometriä, olen saanut tutustua kuuteen maanosaan, lukemattomiin maihin, Intian ihmeisiin, Etelämeren kauneimpiin saariin ja luksuslaivojen ylellisiin salonkeihin. Kaiken tämän jälkeen on muistojeni joukossa vain yksi paikka, jota ikävöin - lapsuuteni Maksлахti.

Maksлахdessa ei ollut mitään ylellistä, eikä elämä niihin aikoihin ollut aina helppoa, makeasta puhumattakaan. Mutta siinä oli sellainen maku ja aromit, joita me rakastimme.

Meille 7-13-vuotiaille, joita oli paljon, riitti mielenkiintoista puuhaa ja seikkailuja joka lähtöön. Palokankaalla (sodan-ajan muistorikas hävittäjätukikohta) harjoittelimme sotatoimia jousin, lingoin, ritsoin ja tussarein. Kotimatalla voitonhurmassa saatettiin rikkoa, vielä kerran, jo vuosikymmenen rikki olleet autiotalon ikkunatkin. Kaksi kertaa onnistuimme ohjaamaan poliisit pirtukätköille. Trokarit kun olivat täyttäneet kanistereilla meidän Ojasiojan penkoihin kaivamamme tunnelit. Kesällä ongittiin ja sukelleltiin vanhoilla, käytöstä jääneillä laitureilla. Proomuilla ja uusilla laitureilla vain salaa sunnuntaisin. Jäälautoilla seilaaminen ja merimiesten soutaminen laivoille kuuluivat myös niihin houkutuksiin, joita oli mahdotonta vastustaa. Siitäkin huolimatta, että niiden urotekojen ilmitulo tiesi kauan mielissä säilyvää selkäsaunaa.

Elämäni Maksлахdessa vuosina 1926-33 ja 1938 kuului varmasti muitakin inhoamiani asioita kuin koulunkäynti ja mustikoiden pomiminen sateisessa, itikoita kuhisevassa metsässä, mutta ne ovat ainoat, jotka tulevat mieleen.

Muistojen arkku on kuin kultavaskooli, kaikki muu huuhtoutuu pois - vain kulta jää.

Sukukokouksessa 10.6.1984 todettiin, arkistotietojen mukaan, suvun vanhimaksi elossa olevaksi jäseneksi, Kaarlo Antinpojan (T.77) leski Hulda Paavolainen o.s. Ilonen (T.554) s. 29.1.1903 Kivennavalla.

Vanhin Paavolaisen nimeä kantava suvun miespuolinen jäsen on edelleen Oma Martti Mikonpoika (T.101) s. 27.12.1903 Kivennavalla.

Sukukokouksen nuorin osanottaja 7 viikon ikäinen William Sjöberg (T.1092) istumassa äitinsä Katriinan sylissä. Katriina Sjöberg (T.625) on Väinö Tuomaanpoika Paavolaisen (T.89) tytär.

+ + + + +

Sukukokousta vietettiin viime kesäkuussa Kangasalla. Osanotto oli ennätysmäinen, n. 150 henkeä. Lieneekö yhtenä syynä se ainutkertainen tapaus, että juhlamme ja kokouksemme filmattiin televisiota varten. TV2 tarvitsi sukututkimus-ohjelmaansa kolmanneksi osaksi esimerkin todellisesta sukukokouksesta, vieläpä mielellään karjalaisen suvun kokouksesta. Sukuseura sai televisiolta rahallisen korvauksen ohjelmanteosta. - Ja niinpä TV2:n kuvausryhmä oli mukana alusta loppuun, siitä hetkestä kun ensimmäiset tulijat ilmoittautuivat Kesäkartanon tuulisella pihalla pöydän takana istuvalle Maj-Lis Paavolaiselle, aina myöhään yöhön, jolloin joukko osanottajia oli ahtautunut katselemaan sotaelokuvaa hotellin seurustelutilan televisiosta. Entä sitten seuraava päivä! Kolea sää jatkui, syöminen ja kokouksen pitäminen oli pakko siirtää sisälle, mutta TV-toimittajat, kuvaajat ja apumiehet järjestivät tarmokkaasti valaistuksia ja etsivät kuvakulmia salin ahtaudessa.

Jaakon kirjoittama sketsi kuvasi tunnelmia Kivennavalla 1808: Paavolaisen vanha emäntä, nuori emäntä sekä poika ja vävy keskustelivat Kannaksen asukkaiden olosuhteista, jos Venäjä valloittaisi Suomen. Historia elävöityi, kun sitä pohtivat ihmiset omalta yksilölliseltä kannaltaan: mitä etua ja mitä haittaa olisi mahdollisesta sodasta ja uudesta tilanteesta.

+ + + + +

Mitä sitten näimme televisiosta? Tammikuun 20. päivänä, sunnuntai-iltana, parhaaseen katselu-aikaan tuli ohjelma "Paavolaisten sukujuhlat".

Puheensorinaa, yllättyneitä tervehdyksiä - ai, siekii oot tääl, tunnet sie minnuu viel, miehää oon... Pikkutyötöt laulavat mummolta oppimansa tuutulaulun, Katri kertoo Olavista, Uolevi samoin, Oma Martti muistelee, Erna emännöi topakkana, Lahja haastaa koti-ikävän sinisistä kukista, Reino puhuu juurista, jotka ovat työntyneet syväälle Kannaksen hiekkaan - kamera siirtyy Mattiin ja pikku Juusoon: jatkuuus, tulevaisuus edessä.

Nuoria ihmisiä haastatellaan: mitä sukuseura on antanut teille? Tutustumista eri-ikäisiin ihmisiin, perspektiiviä, yhteenkuuluvuudentunnetta. - Luuvissa tanssittiin, nuori kanttori on muuttanut tanssi-orkesterin johtajaksi, tutut iäkkäät pariskunnat pyörähtelevät. - Salin täysi vuosikokousväkeä, suvun vanhimpien kukittaminen, mieluisaa, juhlavaa, tunnelmallista yhdessäoloa. Missä on kylmäkolea sää ja uhkaavat sadekuurot? Ehkä niitä ei ollutkaan! Oli vain aurinkoa ja elämäniloa, muistotkin jo vuosien kultaamia. Kiitos, TV2, kiitos, Pirkko Franck-Arkimies! Näistä tuli ikimuistettavat sukujuhlat.

Uolevi Asikainen:

MARIA KUORTIN ESIVANHEMMAT JA SUKU

Paavolaisten suvun tunnetun esiäidin Maria Kuortin (T 16) syntymästä tulee maaliskuussa 1985 kuluneeksi 170 vuotta. Hänestä ovat aikaisemmin kirjoittaneet Aarno Tertti jäsenlehti n:o 2:ssa, jossa sivulla 3 on valokuva Mariasta, ja Pentti Kääpä kirjoituksessaan "Käävän suku ja sen sukulaissiteet Paavolaisen sukuun" jäsenlehti n:o 5:ssä.

Tässä on tarkoituksena esittää tietoja Maria Kuortin sisaruksista, esivanhemmista ja suvusta.

1. MARIA HEIKINTYTÄR KUORTTI, s. 27.3.1815 Kivennavan Saarenmaalla, tilalla n:o 1 ja k. 4.8.1892 Kivennavan Tirttulassa, tilalla n:o 1,2.

Puoliso 14.12.1834 Kivennavalla ANTTI JUHANANPOIKA PAAVOLAINEN, s. 1814 Kivennavan rippikirjan mukaan, talollisenpoika, myöhemmin talollinen Kivennavan Vuottaan kylässä tilalla n:o 3. Kuollut 3.11.1867 Kivennavan Tirttulassa, tilalla n:o 1,2.

Muuttivat Vuottaalta Tirttulaan vuonna 1848.

Maria Kuortin sisaret:

- ANNA HEIKINTYTÄR, s. 1.11.1814 Kivennavan Saarenmaalla, tilalla n:o 1, kuollut 25.9.1887 Kivennavan Kanalassa, tilalla n:o 2. Puoliso ensimmäisessä aviossa 16.12.1832 Kivennavalla

YRJÖ JUHANANPOIKA SAVOLAINEN, s. 28.12.1809 Kivennavan Kurkelassa, talollisenpoika Kivennavan Joutselästä, kuollut 12.6.1834 Kivennavan Joutselässä (24-vuotiaana).

Puoliso toisessa aviossa 14.12.1834 Kivennavalla (samana päivänä kuin sisar Maria)

ANTTI MATINPOIKA KIURU, s. 16.2.1812 Kivennavan Kanalassa, tilalla n:o 2, talollisenpoika, myöhemmin talollinen ja kylänvanhin kotitilallaan Kivennavan Kanalassa, kuollut 25.9.1877 siellä.

14.12.1834 vietettiin itse asiassa kolmoishäitä, sillä silloin vihittiin myös: Tuomas Pekanpoika Kuortti Kivennavan Saarenmaalta ja Kaarina Matintytär Kiuru Kivennavan Kanalasta (yllä mainitun Antti Matinpojan sisar).

- HELENA HEIKINTYTÄR, s. 9.9.1828 Kivennavan Saarenmaalla, tilalla n:o 1, kuollut 15.7.1868 Kivennavan Kanalassa, tilalla n:o 1.

Puoliso 3.12.1846 Kivennavalla KAAPRO MATINPOIKA MUNNE, s. 6.4.1821 Kivennavan Karvalassa, talollisenpoika, kuollut 1.12.1870 Kivennavan Kanalassa, tilalla n:o 1. Perhe asui aluksi Joutselässä, muuttaen noin vuonna 1850 Kanalan kylään.

MARIA, ANNA JA HELENA HEIKINTYTÄRILLÄ ei näytä olleen yhtään veljeä. Ei ole löytynyt myöskään pienenä kuolleita.

Maria Kuortin esivanhemmat:

I VANHEMMAT

2. HEIKKI TAAVETINPOIKA KUORTTI, s. 8.2.1788 Kivennavan Saarenmaalla, tilalla n:o 1, talollinen kotitilallinen, kylänvanhin, kuollut 1859 siellä (80-vuotiaana).

Heikin jälkeen valittiin kylänvanhimmaksi 28.2.1860 veli Juhana Taavetinpoika Kuortti.

Puoliso 10.12.1811 Kivennavalla

3. VALPURI ANTINTYTÄR KIRJAVAINEN, s. 1.5.1793 Kivennavan Pihlaisissa, tilalla n:o 2, talollisentytär, kuollut 18.2.1880 Kivennavan Saarenmaalla, tilalla n:o 1. Sekä Heikin että Valpuriin ilmoitetaan olleen vanhoina sokeita.

II ISOVANHEMMAT

4. TAAVETTI JUHANANPOIKA KUORTTI, s. 29.3.1761 Kivennavan Saarenmaalla, talollinen kotitilallaan, kuollut 7.12.1841 Kivennavan Saarenmaalla, tilalla n:o 1.

Puoliso 27.12.1780 Kivennavalla

5. HELENA (LEENA) SIMONTYTÄR VARVAS, s. 2.2.1759 Muolaan Jaarilassa, loisentytär Kivennavan Kekrolasta, kuollut 5.12.1840 Kivennavan Saarenmaalla, tilalla n:o 1.

6. ANTTI MATINPOIKA KIRJAVAINEN, s. 14.4.1756 Kivennavan Pihlaisissa, tilalla n:o 2, talollinen kotitilallaan, kuollut 10.12.1832 siellä.

Puoliso toisessa aviossa 15.12.1790 Kivennavalla

7. ANNA MATINTYTÄR SUUTARI, s. 24.12.1769 Kivennavan Suurselällä, talollisentytär, kuollut 15.4.1834 Kivennavan Pihlaisissa, tilalla n:o 2.

Puoliso ensimmäisessä aviossa 10.9.1777 Muolaassa

VALPURI TAPANINTYTÄR PARIKKA, s. 4.5.1759 Muolaan Sormulassa, talollisentytär, kuollut 16.12.1789 Kivennavan Pihlaisissa, tilalla n:o 2.

III ISOVANHEMPIEN VANHEMMAT

8. JUHANA RISTONPOIKA KUORTTI, s. 1717 Kivennavan rippikirjan mukaan, talollinen Kivennavan Saarenmaalla, tilalla n:o 1, kuollut 15.1.1784 Kivennavan Saarenmaalla.

Puoliso ensimmäisessä aviossa 26.12.1738 Kivennavalla

9. ANNA PERTINTYTÄR RAUTIAINEN, s. 1717 Kivennavan rippikirjan mukaan, talollisentytär Kivennavan Korpikylästä, kuollut 27.3.1772 Kivennavan Saarenmaalla (55-vuotiaana).

Puoliso toisessa aviossa 29.12.1773 Valkjärvellä

MARIA YRJÜN TYTÄR SÄLLINEN, s. 1730 Kivennavan rippikirjan mukaan. (Valkjärven pitäjän syntyneitten ja kastettujen luettelo puuttuu.). Talollisentytär Valkjärven Puikkolasta, kuollut 17.2.1803 Kivennavan Saarenmaalla (72-vuotiaana).

10. SIMO SIMONPOIKA VARVAS, s. 1714 Muolaan rippikirjan mukaan, talollinen kotitilallaan Muolaan Jaarilassa, myöhemmin Kivennavan Kekrolassa, kuollut 27.12.1788 Kivennavan Kekrolassa loisena (74-vuotiaana). Sanotaan kuolleen äkkiä.

Puoliso toisessa aviossa 21.9.1757 Muolaassa

11. VALPURI JUHANANTYTÄR KÄÄPÄ, s. 1720 Muolaan rippikirjan mukaan, leski Muolaan Jaarilassa, haudattu 12.3.1760 Muolaassa, kuoltuaan Muolaan Jaarilassa (40-vuotiaana).

Valpurin puoliso ensimmäisessä aviossa 30.11.1744 Muolaassa

PEKKA MATINPOIKA LEINO, Muolaan Yläkuusasta. Toistaiseksi hänestä puuttuvat kaikki tiedot, johtuen Muolaan kirjojen puutteellisuudesta.

Simon puoliso ensimmäisessä aviossa 30.11.1740 Muolaassa

LIISA PÖYRY, s. 1718 Muolaan rippikirjan mukaan, kotoisin Muolaan Kuusasta, kuollut 2.6.1757 Muolaan Jaarilassa (33-vuotiaana) Liisaa kutsutaan kuolleittein luettelossa virheellisesti Katariinaksi.

Simon puoliso kolmannessa aviossa

KRISTIINA ? TYTÄR SUOKAS, s.

12. MATTI HEIKINPOIKA KIRJAVAINEN, s. 1717 Kivennavan rippikirjan mukaan, talollinen kotitilallaan Kivennavan Pihlaisissa, kuollut 15.12.1787 Kivennavan Pihlaisissa.

Puoliso toisessa aviossa 27.5.1751 Kivennavalla

13. ANNA MATINTYTÄR KOPRA, s. 15.9.1729 Kivennavan Ahjärvellä, talollisentytär, kuollut 7.12.1799 Kivennavan Pihlaisissa (72-vuotiaana).

Puoliso ensimmäisessä aviossa 30.1.1738 Muolaassa

KATARIINA ANTINTYTÄR PARIKKA, s. 1722 Kivennavan rippikirjan mukaan, piika Muolaan Lehtokylästä, kuollut 22.2.1751 Kivennavan Pihlaisissa (29-vuoden ja 3 kuukauden vanhana).

14. MATTI MATINPOIKA SUUTARI, kastettu 26.3.1738 Kivennavan Suurselällä, talollinen kotitilallaan, kuollut 2.3.1813 Kivennavan Suurselällä (72-vuotiaana).

Puoliso 1.12.1761 Kivennavalla

15. KRISTIINA MIKONTYTÄR TARKIAINEN, s. 1743 Kivennavan rippikirjan mukaan, talollisentytär Kivennavan Ylentelästä, kuollut 5.11.1808 Kivennavan Suurselällä (72-vuotiaana).

IV ISOVANHEMPIEN ISOVANHEMMAT

16. RISTO ? POIKA KUORTTI, tiedot syntymästä, asuinpaikoista ja kuolemasta puuttuvat toistaiseksi. Hän oli kuollut ennen vuotta 1732, jolloin Kivennavan vanhin rippikirja aloitettiin. Hän saattoi olla se Risto Kuortti, joka vuoden 1728 henkikirjan mukaan asui loisena vaimonsa kanssa Kivennavan Pihlaisissa. Puoliso luultavasti 1700-luvun alussa

17. HELGA JUHANANTYTÄR, sukunimi tuntematon, s. 1687 Kivennavan rippikirjan mukaan, kuollut 20.11.1762 Kivennavan Saarenmaalla ja haudattiin Kivennavan kirkkoon (85-vuotiaana).

Kivennavan vanhimman, vuonna 1732 aloitetun rippikirjan mukaan asuivat äiti Helga Juhanantytär ja pojat, Risto Ristonpoika, Mikko Ristonpoika ja Juhana Ristonpoika Kuortti loisina Kivennavan Kanalassa, Hongan tilalla. Ensinnä on talon rengiksi merkitty Mikko Ristonpoika ja vähän myöhemmin toiset veljet. Renkinä olo Kanalassa ei kuitenkaan kestänyt kuin pari vuotta korkeintaan.

18. PERTTI PERTINPOIKA RAUTIAINEN, tiedot syntymästä ja kuolemasta puuttuvat. Hän lienee kuollut 1740-luvun alussa Kivennavan Korpikylässä.

Pertti Rautiainen otti vuonna 1731 viljelykseen Kivennavan Korpikylässä Pekka Laamasen autiotilan, veroltaan 1/8 veromarkkaa. Tila meni uudelleen verolle vapaavuosien jälkeen vuonna 1734. Puoliso todennäköisesti 1700-luvun alussa.

19. MARIA PAULINTYTÄR, sukunimi tuntematon. Hänet on Kivennavan kuolleitten luettelon mukaan haudattu 6.1.1740 (52-vuotiaana). Syntymävuosi näin ollen 1688.

Rautiaiset asuessaan Kivennavalla lyhensivät myöhemmin nimensä Rautiaksi.

20. SIMO YRJÜNPOIKA VARVAS, s. 1694 Muolaan henkikirjan 1724/VA 9805 mukaan. Muolaan vanhimman rippikirjan, aloitettu 1736, mukaan oli silloin 70-vuotias. Tätä tietoa on pidettävä virheellisenä, talollinen kotitilallaan Muolaan Jaarilassa, kuollut 2.7.1757 Muolaan Jaarilassa (57-vuotiaana). Puoliso noin vuonna 1712 ja luultavasti Muolaassa.

21. ANNA ESKONTYTÄR EERIKÄINEN, s. 1694 Muolaan em. henkikirjan mukaan. Muolaan vanhin rippikirja ilmoittaa vastaavasti Annan iäksi 73-vuotta, kuollut ?

22. JUHANA ? POIKA KÄÄPÄ, ei toistaiseksi tietoja. Tyttären Valpurin avioituessa ensimmäisen kerran ilmoitettiin hänen kotipaikakseen Muolaan Jaarila, samoin hänen solmiessaan leskenä avioliiton Simo Simonpoika Varpaan kanssa, sanotaan hänen olevan Muolaan Jaarilasta. Jaarilasta ei kuitenkaan ole löytynyt Juhana Käpä. Jotenkin Muolaan Jaarilaan liittyvät Käpä. Muolaassa vihittiin 30.11.1748 Juhana Pekanpoika Käpänen Muolaan Yksjärveltä ja piika Anna Juhanantytär Käpä Jaarilasta. Tässä mahdollisesti Valpurin sisar. Lisäksi Jaarilassa asui samanaikaisesti Yrjö Kurpan, myöhemmin Juhana Vesalaisen vaimo Kerttu Juhanantytär Käpä, s. 6.6.1759 Muolaan Jaarilassa (40-vuotiaana). Siellä asui myös Kivennavalta muuttanut Yrjö Eskonpoika Käpä vaimonsa Elina Tuomaantytär Kurpan kanssa.

Lisäksi kuoli Jaarilassa Maria Kääpä, s. noin 1699, haudattiin 5.2.1744 (45-vuotiaana). Asian selvitys vaatii lisätutkimuksia.

23. Puoliso tuntematon.

24. HEIKKI MATINPOIKA KIRJAVAINEN, s. 1671 Kivennavan henkikirjan 1724/VA 9805 mukaan, talollinen kotitilallaan Kivennavan Pihlaisissa, kuollut vuonna 1740 Kivennavan vanhimman rippikirjan mukaan ja haudattiin 24.4.1740. Kuolleetin luettelossa virheellisesti kirjoitettu Mikko Kirjavainen.

Puoliso ennen vuotta 1708

25. MARIA JUHANANTYTÄR, sukunimi tuntematon, s. 1682 Kivennavan yllämainitun henkikirjan mukaan. Rippikirjassa merkitty 1749 kuolleeksi. Ilmeisesti se Maria Juhanantytär, joka haudattiin 10.3.1750 (62-vuotiaana) ja oli kotoisin Kivennavan Pihlaisista.

26. MATTI MARTINPOIKA KOPRA, s. 1710 Kivennavan rippikirjan mukaan, talollinen kotitilallaan Kivennavan Ahjärvellä, kuollut 7.8.1770 Kivennavan Ahjärvellä (69-vuotiaana).

Puoliso noin vuonna 1727

27. MARIA PEKANTYTÄR, sukunimi tuntematon, s. 1710 Kivennavan rippikirjan mukaan, kuollut 11.1.1788 Kivennavan Ahjärvellä (78-vuotiaana).

28. MATTI REKONPOIKA SUUTARI, s. 1707 Kivennavan rippikirjan mukaan, talollinen kotitilallaan Kivennavan Suurselällä, kuollut 10.12.1772 Kivennavan Suurselällä.

Puoliso noin vuonna 1727

29. HELENA HEIKINTYTÄR MUSTONEN, s. 1717 Kivennavan rippikirjan mukaan, kuollut 22.8.1786 Kivennavan Suurselällä (75-vuotiaana).

30. MIKKO PAULINPOIKA TARKIAINEN, s. 1719, talollinen Kivennavan Ylentelässä, kuollut 30.8.1773 loisena (54-vuotiaana). Puoliso noin vuonna 1740

31. ANNA PERTINTYTÄR KARJALAINEN, s. 1721, kuollut 14.2.1782 Kivennavan Liipolassa (61-vuotiaana).

Kuortin suku:

Risto Ristonpoika Kuortti, mainittu kohdassa IV/17, muutti vuonna 1734 Kivennavan Kanalasta Polvenselän kylään. Hänet vihittiin siellä asuessaan avioliittoon 26.12.1734 Kaarina Simontytär Lempisen kanssa, kotoisin Kivennavan Ikolasta, s. 1710, kuollut keuhkokuumeella 1740 Kivennavan Saarenmaalla ja haudattiin 9.3.1740 (28-vuotiaana).

Risto Ristonpoika muutti 1739 Polvenselältä Saarenmaalle. Hän otti haltuunsa samana vuonna 1739 Kivennavan Saarenmaan kyläs-

tä autiotilan, Olavi Simonpoika Saaren vanhan ratsutilan, suuruudeltaan 1/3 veromarkkaa ja kuului siihen aputalona (augmenttitilana) Antti Rampaisen 1/6 veromarkan tila Kivennavan Vehmaisista. Risto sai tilansa 6 vuoden verovapaudella. Uudelleen tila meni verolle vuonna 1745. Kivennavan vanhimman rippikirjan mukaan kyseessä oli Kivennavan Suurselällä oleva Saaren tila.

Risto Ristonpoika vihittiin toiseen avioliittoon syksyllä 1740 (d 22 Tr) ahjärveläisen Maria Antintytär Akkasan kanssa, s. 1708, kuollut 9.1.1753 Kivennavan Suurselällä (45-vuotiaana). Valitettavasti Risto Ristonpoika ei saanut kauan tehdä työtä ja asua tilaansa. Rippikirjaan tehdyn merkinnän mukaan Risto Ristonpoika Kuortti kuoli siellä jo vuonna 1742. Merkintä puuttuu Kivennavan kuolleetin luettelosta. Kuortin suku sai asua Saarenmaan tilaa 200 vuotta, aina talvisataan 1939 asti.

Mikko Ristonpoika Kuortti muutti myöskin Polvenselän kylään, jossa asuessaan vihittiin avioliittoon 6.2.1737 Kivennavalla samasta kylästä lesken Kaarina Heikintyttären kanssa. Sukunimi tuntematon, kuten muutkin tiedot. Kummaltakaan pojalta ei Ristolta eikä Mikolta näytä jääneen eloon poikia sukua jatkaamaan.

Perheen äiti Helga Juhanantytär (IV/17), poika Tuomas Ristonpoika ja tytär Riitta Ristonpoika löytyvät myöskin Polvenselän kylästä. Rippikirjan merkintöjen mukaan tytär Riitta on kuollut siellä asuttaessa, Helga Juhanantytär ja Tuomas Ristonpoika muuttaneet Saarenmaalle.

Juhana Ristonpoika Kuortin asumisesta Kanalan jälkeen ei ole vielä täyttä selvyyttä. Hän asui ainakin keuhkokuumeella vuonna 1739 jo Suurselällä. Hänen kaksi vanhinta lastaan on nimenomaan merkitty syntyneeksi Suurselällä, 24.6.1739 kastettu Tapani Juhananpoika ja 17.5.1741 kastettu Johannes Juhananpoika.

Varhaisin merkintä Kuorteista Saarenmaalla on löydettävissä kuolleetin luettelosta. Saarenmaalla syntynyt Mikko Ristonpoika Kuortin kastamaton lapsi haudattiin 29.6.1738.

Tuomas Ristonpoika Kuortti Saarenmaalta vihittiin avioliittoon 26.12.1743 Kivennavalla Helga Antintyttären kanssa, kotoisin Kivennavan Pampalasta. Tuomas muutti Saarenmaalta Vuottaalle yhtiömieheksi tilalle n:o 3. Hän kuoli 26.6.1760 (35-vuotiaana) eli oli syntynyt vuonna 1725. Hän oli luultavasti Kuorttien veljessarjan nuorin.

Hänen kuolemansa jälkeen sai Vuottaan tilan haltuunsa Matti Petterinpoika Paavolainen Kivennavan Kaukolempiälästä. Tuomas Kuortin jälkeläiset asuivat myöhemmin Kivennavan Vehmaisissa.

Samaan veljessarjaan kuului kaiketi se saarenmaalainen Tapani Kuortti, jonka nimeltä mainitsematon lapsi kuoli siellä 8 viikon vanhana ja haudattiin 24.2.1740. Muita merkintöjä Tapanista ja hänen perheestään ei ole löytynyt.

Kuudes veli oli kai se Matti Ristonpoika Kuortti, joka Kivennavan rippikirjan mukaan kuoli loisena vuonna 1748 Kivennavan Suurselällä. Puoliso noin vuonna 1742 Kivennavalla, Susanna Laurintytär Kivennavan Ahjärveltä.

Kun perheen tiettävästi ainoa poika Matti, s. Kivennavan Saarenmaalla, kastettiin 2.3.1745, kuoli ja haudattiin 31.3.1748, suku isän ja pojan kuoltua ei mieskannalta jatkunut. Tytär Maria Matintytär Kuortti vihittiin avioliittoon Kivennavalla ahjärveläisen loisenpojan Sipi Sipinpoika Paasosen kanssa.

Toistaiseksi puuttuvat tiedot siitä Juhana Kuortista, joka kuoli Saarenmaalla ja haudattiin 21.6.1741 (45-vuotiaana), syntynyt siis noin 1696. Saarenmaalla Kuorttien suku laajeni pienestä alusta rauhan vuosina elintason parantuessa ja tilan vaurastuessa niin, että esimerkiksi vuonna 1850 Saarenmaalla Kuorttien suurperheeseen kuului 40 aikuista ja suuri joukko lapsia.

Kivennavalla asui jo 1700-luvun alkupuolella muitakin Kuortteja, joista on merkintöjä Kivennavan vanhimmassa rippikirjassa. Toistaiseksi ei ole löytynyt todisteita näitten lähisukulaisuudesta Saarenmaan Kuorttien kanssa. Niinpä Kivennavan Pamppalassa asui vuonna 1732 Matti Heikinpoika Kuortti vaimoineen. Vaimo Liisa Sipintytär haudattiin 20.1.1740 (80-vuotiaana), syntymävuosi 1660 tai niillä main. Matilla oli luultavasti vain yksi poika Matti, s. 1700 ja kuollut loisena Kivennavan Siiranmäessä 29.4.1759 (59-vuotiaana). Matti Matinpoika vihittiin vuonna 1740 lesken Valpuri Paulintyttären kanssa, kotoisin Kivennavan Riihisyrjästä, s. 1705, kuollut 7.12.1740 Pamppalassa (35-vuotiaana). Suku ei näytä jatkuneen.

Kivennavan Voipialassa asui vanhimman rippikirjan mukaan Simo Heikinpoika Kuortti, ilmeisesti Pamppalan Matti Heikinpojan veli. Simo kuoli siellä ja haudattiin 25.3.1742 (55-vuotiaana). Hän oli syntynyt noin 1687. Vaimon nimi Beatta, muuta ei sitten heistä tiedetä.

Samaan aikaan asui Kivennavan Raivolassa torppari Risto Ristonpoika Kuortti eli Saarenmaan Risto Ristonpojan kaima. Raivolalla Risto oli syntynyt 1705 Kivennavan rippikirjan mukaan, kuollut 22.11.1773 Raivolassa (74-vuotiaana). Puoliso ennen vuotta 1730 Anna Tuomaantytär, sukunimi tuntematon, s. 1710 rippikirjan mukaan. Toistaiseksi ei tietoa, milloin kuoli ja missä. Perheeseen on syntynyt säilyneiden merkintöjen mukaan vuosina 1730-1751 kaikkiaan 9 lasta, seitsemän tyttöä ja kaksi poikaa. Tähän mennessä tiedetään vain kahden tyttären tulleen täysi-ikäiseksi ja avioituneen. Muut lapset ilmeisesti kuolivat pieninä. Lisätutkimukset ovat vielä tarpeen asian selvittämiseksi.

Perheeseen kuului vielä Risto Ristonpojan äiti, Kaarina Erkin tytär, sukunimi tuntematon, s. noin 1683, kuollut Kivennavan Raivolassa ja haudattiin 13.4.1748 (65-vuotiaana). Kuka mahdoin olla tämä samanniminen ja saman isän nimen omaava Kuortti?

Kysymyksiä herättävä on seuraava Kivennavan kuolleitten luettelon merkintäkin: Kivennavan Pamppalassa kuoli 12.3.1729 edesmenneen loisen RISTO KUORTIN lapsi Anna, yhden vuoden ja 10 viikon vanhana. Anna oli siis syntynyt alkuvuodesta 1728. Kun Kivennavan syntyneitten luettelo alkaa vasta 1729, ei syntymämerkintää voida löytää, eikä muitakaan tietoja, kuten äidin nimeä, joka tässä tilanteessa olisi tuiki tärkeä.

Oliko kyseinen Anna Saarenmaan veljesten sisar, ja jos oli, niin silloin saattaisivat Pamppalan Kuortit osoittautua lähisukulaisiksi. Voihan olla, että Anna olikin Raivolalla Risto Ristonpojan tytär tai kenties sisar.

Yllämainitutlaiset merkinnät ovat osaltaan haasteellisia, ja tarkoitus onkin ajan salliessa jatkaa tutkimuksia.

Seuraavan esivanhempien polven eli V:n kohdalta on osa löytynyt, sukujen Varvas, Kirjavainen, Kopra, Suutari ja Tarkiainen esivanhemmat.

Mitä tulee Kuortin suvun alkuperään, on luultavaa, että Kuortit yhdessä Hölttien ja Kääpien kanssa kuuluvat niihin Hämeestä, lähinnä Mäntyharjun pitäjältä lähteneitten joukkoon, jotka isonvihan jälkeen saapuivat asuttamaan uudelleen nälkävuosien ja pitkän sodan takia autioksi jäänyttä pitäjää.

Lopuksi kerrottakoon, että TAAVETTI JUHANANPOIKA KUORTTI (II/4) lautamiehenä käytti puumerkkiä:

K

Samoin lautamies MATTI MATINPOIKA KIRJAVAINEN Kivennavan Pihlaisista (HEIKKI MATINPOJAN IV/24 isä), esim. 1703/VA 8753.

MK

+ + + +

Tätä lehden numeroa ovat avustaneet:

Uolevi Asikainen

Jaakko Paavolainen

Reino Paavolainen

Ritva Paavolainen

Uolevi Paavolainen

Pirkko Ristolainen

Katri Veltheim